

Sygn. akt VIII U 1205/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2016 r. w Gliwicach

sprawy E. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek odwołania E. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 12 czerwca 2015 r. **nr** (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 1205/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 czerwca 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że E. J. podlega od dnia 1 lipca 2014r. do nadal ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

W odwołaniu ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że od dnia podjęcia pracy na Słowacji tj. od 1 lipca 2014r. mają do niej zastosowanie słowackie przepisy o podleganiu obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że prowadzi działalność gospodarczą na terenie Polski, od której to działalności odprowadzała składki na rzecz organu rentowego, natomiast od 1 stycznia 2014r. zawarła dodatkowo umowę o pracę ze słowackim pracodawcą – firmą (...) z siedzibą w Č. i zwróciła się do ZUS o ustalenie właściwego ustawodawstwa.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Organ wskazał, iż właściwa instytucja słowacka – (...) pismem z dnia 8 kwietnia 2015r. powiadomiła, że

na podstawie kontroli przeprowadzonej przez instytucję ubezpieczeniową ustalono, iż praca na rzecz ww. spółki miała charakter marginalny, a tym samym nie można przyjąć w stosunku do odwołującej ustalonego przez ZUS ustawodawstwa słowackiego.

Sąd ustalił, co następuje:

Odwołująca prowadzi działalność gospodarczą na terenie Polski od dnia 12 listopada 2007r. do nadal.

W dniu 18 sierpnia 2014r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wpłynął wniosek ubezpieczonej w sprawie ustalenia właściwego ustawodawstwa w związku z wykonywaniem od dnia 1 lipca 2014r. pracy najemnej na terenie Słowacji na rzecz (...) z siedzibą P. 76, (...) Č., Republika Słowacka. Na tę okoliczność ubezpieczona przedstawiła kopię umowy o pracę i registry list FO.

Organ rentowy pismem z dnia 21 sierpnia 2014r. potwierdził, że odwołująca podlega w spornym okresie ustawodawstwu słowackiemu, o czym poinformował pisemnie stronę słowacką. Wskazano przy tym, iż ustalenie słowackiego ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i stanie się ostateczne w ciągu 2 miesięcy od poinformowania o tym instytucji słowackiej, o ile nie zgłosi ona stosownych zastrzeżeń. Nadto wskazano, że instytucja słowacka powinna wystawić ubezpieczonej zaświadczenie o podleganiu słowackiemu systemowi ubezpieczeń społecznych na formularzu A1.

Pismem z dnia 27 października 2014r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa (...) zgłosiła zastrzeżenia do ustalonego przez organ rentowy ustawodawstwa z powołaniem na przepisy rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady Europy nr 883/2004 oraz nr (...). W piśmie podniesiono, że zgodnie z powołanymi przepisami dla możliwości zastosowania art. 13 rozporządzenia zasadniczego nie bierze się pod uwagę czynności znikomych, dlatego też wniesiono o przedłożenie dodatkowych informacji dotyczących zatrudnienia odwołującej w firmie (...). Wskazano, że do czasu podjęcia definitywnej decyzji, odwołująca podlega polskim przepisom prawa.

Następnie po przesłaniu przez organ rentowy umowy o pracę odwołującej, (...) w piśmie z dnia 8 kwietnia 2015r. poinformowała organ rentowy o niemożności zaakceptowania ustawodawstwa słowackiego dla odwołującej, bowiem praca przez nią świadczona na terenie Republiki Słowackiej miała charakter marginalny.

O powyższym stanowisku strony słowackiej, organ rentowy powiadomił ubezpieczoną pismem z dnia 13 maja 2015r., w którym to ustalił dla ubezpieczonej polskie ustawodawstwo w zakresie zabezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego dołączonych do akt sprawy. Zebrane dowody Sąd uznał za wystarczające i mogące być podstawą ustaleń faktycznych oraz rozstrzygnięcia.

Bezspornym jest, że ubezpieczona nie prowadzi postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego przed słowacką instytucją ubezpieczeniową.

Strony nie zgłosiły dalszych wniosków dowodowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie.

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym reguluje ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015r., poz. 121, ze zm.).

Zgodnie z art. 6 ust.1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego

i rentowego, zaś stosownie do treści art. 12 tej ustawy również do ubezpieczenia wypadkowego. Przymus ubezpieczenia w myśl art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej. Obowiązek ubezpieczenia zgodnie z art. 13 pkt 4 trwa od dnia rozpoczęcia działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Zgodnie z art. 36 ust. 1 każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą spoczywa na tej osobie (ust.3).

Na wstępie rozważań należy stwierdzić, że jednym z podstawowych i kardynalnych praw konstytuujących istnienie Unii Europejskiej jest określone w art. 39 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską z dnia 25 marca 1957r. (tekst jednolity Dz. Urz. WE C z dnia 24 grudnia 2002r. nr 325), prawo swobodnego przepływu osób, w tym pracowników. Zapewnia ono swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty. Prawa pracowników w zakresie zabezpieczenia społecznego konkretyzują przepisy rozporządzenia Rady, wydanego w oparciu o normę kompetencyjną, ustanowioną w treści art. 42 Traktatu, tj. Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE z 30.04.2004r. Nr L 166/1 ze zm. – dalej rozporządzenie podstawowe) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr (Dz. U. UE z 30.10.2009r. Nr L 284/1 ze zm. – dalej rozporządzenie wykonawcze).

Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneму zgodnie z przepisami ust. 1.

Na osobach objętych art. 13 rozporządzeniem podstawowego w związku z treścią jego art. 13 ust. 5 spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie ma znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń. Procedura dotycząca stosowania art. 13 została określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (ust. 1). Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna

z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5). Jeżeli natomiast zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, komentowany artykuł stosuje się z inicjatywy

instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, np. za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej (ust. 6).

Szczegółowe kwestie dotyczące zasad stosowania procedury dialogu i koncyliacji zostały ujęte w decyzji nr (...) z dnia 12 czerwca 2009r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE C 106 z 24.04.2010, s. 1–4).

Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego „na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadczają, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie.” Dokumentem potwierdzającym podleganie ustawodawstwu danego państwa jest „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej” wydane na formularzu A1. W celu uzyskania tego zaświadczenia należy zwrócić się z wnioskiem do właściwej instytucji, która poświadczymy, w jakim okresie i na jakiej podstawie ma zastosowanie dane ustawodawstwo.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż ubezpieczona prowadząc w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą i będąc zatrudnioną w słowackiej firmie powinna uzyskać formularz A1 ze słowackiej instytucji ubezpieczeniowej i dokonać wyrejestrowania z ubezpieczeń w Polsce. Gdyby ubezpieczona taki dokument uzyskała, jego treścią byłby związany organ rentowy a także polski sąd. Bezsprzeczne jest, że ubezpieczona takiego dokumentu nie posiada.

W rozpoznawanej sprawie odwołująca wniosła o ustalenie tymczasowego ustawodawstwa słowackiego w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, a organ rentowy żądanie to uwzględnił. Jak wynika, z ustalonego stanu faktycznego słowacka instytucja ubezpieczeniowa w przewidzianym w art. 16 ust. 3 tego rozporządzenia terminie poinformowała organ rentowy o „swojej odmiennej opinii w tej kwestii” i wniosła o złożenie dodatkowych dokumentów. Konsekwencją powyższego było, że decyzja tymczasowa wydana przez organ rentowy nie stała się ostateczna w rozumieniu art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego. Następnie po otrzymaniu dodatkowych dokumentów słowacka instytucja ubezpieczeniowa poinformowała organ rentowy w sposób ostateczny, że nie akceptuje ustalenia dla ubezpieczonej ustawodawstwa słowackiego w spornym okresie z powołaniem na art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego. Odwołująca decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej nie zakwestionowała, a zatem stanowisko to jest wiążące dla organu rentowego, który w tych okolicznościach prawnych i faktycznych nie mógł orzec że właściwym dla ubezpieczonej jest ustawodawstwo słowackie.

Instytucja miejsca zamieszkania zainteresowanego nie jest uprawniona do rozstrzygania o istnieniu tytułu ubezpieczenia społecznego w innym Państwie Członkowskim, lecz w sytuacji gdy poweźmie wątpliwości w tym zakresie, zobowiązana jest zwrócić się do instytucji tego Państwa Członkowskiego w trybie art. 16 ust. 4 w związku z art. 5 rozporządzenia nr 987/2009, po czym instytucje te ustalają właściwe ustawodawstwo na mocy wspólnego porozumienia. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 r. I UK 68/2007 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12).

Przepis art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego ma zastosowanie w sytuacji, gdy instytucja miejsca zamieszkania ma wątpliwości, co do ustalenia ustawodawstwa właściwego. Konieczne jest wówczas nawiązanie kontaktu przez instytucje lub władze dwóch lub więcej zainteresowanych Państw Członkowskich, a ustawodawstwo właściwe ustala się na podstawie wspólnego porozumienia z uwzględnieniem przepisów art. 13 i 14 rozporządzenia podstawowego. Zastosowanie ma wówczas również decyzja nr (...) Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004.

W rozpoznawanej sprawie nie było wątpliwości pomiędzy instytucją polską a słowacką co do podlegania ustawodawstwu jednego z państw, co zdaniem Sądu oznacza, że nie było podstawy do wszczęcia opisanej wyżej

procedury uzgodnieniowej. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21.01.2016r., III UK 61/15 www.orzeczenia.com.pl).

Prawidłowo zatem organ rentowy ustalił, że w spornym okresie, właściwym dla ubezpieczonej jest ustawodawstwo polskie, co skutkuje oddaleniem odwołania.

Wskazać należy, że wbrew twierdzeniom ubezpieczonej, organ rentowy nie dokonywał oceny ważności słowackiej umowy o pracę ani sposobu jej wykonywania przez odwołującą. Ustaleń tych dokonała uprawniona do tego słowacka instytucja ubezpieczeniowa, których to ustaleń odwołująca w żaden sposób nie zakwestionowała.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd orzekł jak w pierwszym punkcie wyroku.

(-) SSO Grażyna Łazowska